Comhairle an
Aontais Eorpaigh

An Bhruiséil, 3 Iúil 2019
(OR. en)

8656/19

**Comhad Idirinstitiúideach:
2018/0208(COD)**

CODEC 970
JAI 416
INF 120
CADREFIN 216
FREMP 59
COPEN 174
DROIPEN 63
JUSTCIV 107
PE 209

NÓTA FAISNÉISE

ó:	Ardrúnaíocht na Comhairle
chuig:	Coiste na mBuanionadaithe/An Chomhairle
Ábhar:	Togra le haghaidh RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE lena mbunaítear an clár um Cheartas - An toradh ar chéad léamh Pharlaimint na hEorpa (Strasbourg, 15 go 18 Aibreán 2019)

I. RÉAMHRÁ

Thíolaic Pavel SVOBODA (EPP, CZ), thar ceann an Choiste um Ghnóthaí Dlíthiúla, agus Claude MORAES (S&D, UK), thar ceann an Choiste um Shaoirsí Sibhialta, um Cheartas agus Gnóthaí Baile, leasú (leasú 78) ar an tuarascáil le Joseph WEIDENHOLZER (S&D, AT) agus Heidi HAUTALA (na Glasaigh/SCE, FI) maidir leis an togra thuasluaite.

II. VÓTÁIL

Nuair a caitheadh vóta ar an 17 Aibreán 2019, ghlac an seisiún iomlánach leasú 78 (490 vóta ar a shon, 120 ina choinne agus 42 ag staonadh ón vótáil) ar an togra.

Is é atá sa togra ón gCoimisiún, mar a leasaíodh é, an seasamh ón bParlaimint ar an gcéad léamh, atá le fáil ina rún reachtach, mar a leagtar amach san Iarscríbhinn a ghabhann leis seo[1].

Na codanna den téacs san Iarscríbhinn nach bhfuil aibhsithe i ndath liath, comhfhreagraíonn siad ar an mórchuid, amach ó neamhréireachtaí beaga, don chomhthuiscint ar thángthas uirthi ar an 5 Márta 2019, ag an gcruinniú tríthaobhach deireanach le linn an 8ú téarma parlaiminteach (2014-2019). Réiteofar neamhréireachtaí mar sin sula nglacfaidh an Chomhairle a sheasamh, chomh luath is a thiocfar ar chomhaontú maidir leis an téacs iomlán.

Níor thángthas ar chomhaontú faoi chuimsiú na gcaibidlíochtaí idirinstitiúideacha go dtí seo maidir leis an téacs atá aibhsithe i ndath liath.

---

1 Rinneadh an leagan sin de sheasamh na Parlaiminte, atá le fáil sa rún reachtach, a mharcáil chun na hathruithe a tháinig de bharr na leasuithe a rinneadh ar an togra ón gCoimisiún a léiriú. Is le ***cló trom iodálach*** a léirítear aon ní a cuireadh leis an téacs ón gCoimisiún. Léirítear téacs a scriosadh leis an tsiombail " ▌ ".

IARSCRÍBHINN
(17.4.2019)

An Clár um Cheartas ***I

Rún reachtach ó Pharlaimint na hEorpa an 17 Aibreán 2019 ar an togra le haghaidh rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear an Clár um Cheartas (COM(2018)0384 – C8-0235/2018 – 2018/0208(COD))

(An gnáthnós imeachta reachtach: an chéad léamh)

Tá Parlaimint na hEorpa,

– ag féachaint don togra ón gCoimisiún chuig Parlaimint na hEorpa agus chuig an gComhairle (COM(2018)0384),

– ag féachaint d'Airteagal 294(2) agus d'Airteagal 81(1) agus (2) agus Airteagal 82(1) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, ar dá mbun a chuir an Coimisiún an togra faoi bhráid na Parlaiminte (C8-0235/2018),

– ag féachaint d'Airteagal 294(3) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh,

– ag féachaint don tuairim ó Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa an 18 Deireadh Fómhair 2018[2],

– tar éis di dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún,

– ag féachaint don litir dar dáta an 25 Eanáir 2019 óna hUachtarán chuig cathaoirligh na gcoistí lena leagtar síos cur chuige Pharlaimint na hEorpa i dtaca le cláir earnála an Chreata Airgeadais Ilbhliantúil (CAI) tar éis 2020,

– ag féachaint don litir dar dáta an 1 Aibreán 2019 ón gComhairle chuig Uachtarán Pharlaimint na hEorpa lena ndeimhnítear an chomhthuiscint ar tháinig na comhreachtóirí uirthi le linn na caibidlíochta,

– ag féachaint do Riail 59 dá Rialacha Nós Imeachta,

– ag féachaint do chomhphléití an Choiste um Ghnóthaí Dlíthiúla agus an Choiste um Shaoisí Sibhialta, um Cheartas agus um Ghnóthaí Baile faoi Riail 55 de na Rialacha Nós Imeachta,

– ag féachaint don tuarascáil ón gCoiste um Ghnóthaí Dlíthiúla agus ón gCoiste um Shaoirsí Sibhialta, um Cheartas agus um Ghnóthaí Baile agus do na tuairimí ón gCoiste um Buiséid, ón gCoiste um Rialú Buiséadach agus ón gCoiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne (A8-0068/2019),

1. ag glacadh a seasaimh ar an gcéad léamh faoi mar a leagtar amach anseo ina dhiaidh seo[3];

---

[2] IO C 62, 15.2.2019, lch. 178.
[3] Glacann an seasamh seo ionad na leasuithe arna nglacadh an 13 Feabhra 2019 (Téacsanna arna nglacadh, P8_TA(2019)0097).

2. á mheabhrú di a rún an 14 Márta 2018 maidir leis an gcéad CAI eile: Ag ullmhú sheasamh na Parlaiminte maidir le CAI tar éis 2020[4]; Ag athdhearbhú a tacaíocht do chláir i réimsí an chultúir, an oideachais, na meán, na hóige, an spóirt, an daonlathais, na saoránachta agus na sochaí sibhialta a bhfuil a mbreisluach Eorpach léirithe go soiléir acu agus a bhfuil an-tóir i measc tairbhithe orthu; Á athdhearbhú nach féidir Aontas níos láidre agus níos uaillmhianaí a bhaint amach mura dtugtar acmhainní airgeadais atreisithe dó; Á iarraidh, dá bhrí sin, go dtabharfaí tacaíocht leanúnach do bheartais atá ann faoi láthair, go méadófaí acmhainní do chláir shuaitheanta an Aontais, agus go mbeadh freagrachtaí breise ag gabháil le hacmhainní airgeadais breise;

3. á iarraidh ar an gCoimisiún an t-ábhar a tharchur chuig Parlaimint na hEorpa arís má dhéanann sé téacs eile a chur in ionad a thogra, má dhéanann sé a thogra a leasú go substaintiúil nó má tá sé ar intinn aige a thogra a leasú go substaintiúil;

4. á threorú dá hUachtarán a seasamh a chur ar aghaidh chuig an gComhairle, chuig an gCoimisiún agus chuig na parlaimintí náisiúnta.

[4] Téacsanna arna nglacadh, P8_TA(2018)0075.

P8_TC1-COD(2018)0208

Seasamh ó Pharlaimint na hEorpa arna ghlacadh ar an gcéad léamh an 17 Aibreán 2019 chun go nglacfaí Rialachán (AE) 2019/... ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear an clár um Cheartas

TÁ PARLAIMINT NA hEORPA AGUS COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagal 81(1) agus (2) agus Airteagal 82(1) de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach,

Tar éis dóibh an dréachtghníomh reachtach a chur chuig na parlaimintí náisiúnta,

Ag féachaint don tuairim ó Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa[1],

Tar éis dóibh dul i gcomhairle le Coiste na Réigiún,

Ag gníomhú dóibh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach[2],

De bharr an mhéid seo a leanas:

(1) De réir Airteagal 2 den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CFAE): 'tá an tAontas fothaithe ar luachanna an mheasa ar dhínit an duine, ar an tsaoirse, ar an daonlathas, ar an gcomhionannas, ar an smacht reachta agus ar an meas ar chearta an duine, lena n-áirítear na cearta atá ag daoine ar de ghrúpaí mionlaigh iad. Is comhluachanna ag Ballstáit na luachanna sin i sochaí ina bhfuil an t-iolrachas, an neamhidirdhealú, an chaoinfhulaingt, an ceartas, an dlúthpháirtíocht agus an comhionannas idir mná agus fir'. Sonraítear in Airteagal 3 ina theannta sin gurb é 'is aidhm don Aontas an tsíocháin, a chuid luachanna agus dea-bhail a chuid pobal a chur chun cinn' agus, i measc nithe eile: 'urramóidh sé saibhreas a éagsúlachta cultúrtha agus teanga, agus

[1] IO C 62, 15.2.2019, lch. 178.
[2] Seasamh ó Pharlaimint na hEorpa an 17 Aibreán 2019. Níor thángthas ar chomhaontú i gcreat na gcaibidlíochtaí idirinstitiúideacha maidir leis an téacs atá aibhsithe i ndath liath.

áiritheoidh sé go ndéanfar oidhreacht chultúrtha na hEorpa a chaomhnú agus a fheabhsú'. Athdhearbhaítear na luachanna sin agus cuirtear in iúl iad sna cearta, sna saoirsí agus sna prionsabail atá cumhdaithe i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh ('an Chairt').

(2) Ní mór leanúint de na cearta agus na luachanna ***sin a chothú go gníomhach, a chosaint***, a chur chun cinn, a fhorfheidhmiú ***agus*** a chomhroinnt i measc na saoránach agus na bpobal ▌ agus ní mór go mbeadh na pobail i gcroílár ***thionscadal AE, ós rud é go bhféadfadh meath ar na cearta agus na luachanna sin in aon Bhallstát éifeachtaí díobhálacha a bheith aige ar an Aontas ina iomláine.*** Dá bhrí sin, cruthófar Ciste nua um Cheartas, Chearta agus Luachanna a chuimseoidh na cláir um ***na Saoránaigh, um Chomhionannas,*** um Chearta agus Luachanna agus um Cheartas i mbuiséad ***AE***. Tráth a chaithfidh sochaithe Eorpacha aghaidh a thabhairt ar antoisceachas, radacachas agus easaontais ***agus spás don tsochaí shibhialta neamhspleách atá ag laghdú*** is tábhachtaí ná riamh ceartas, cearta agus luachanna an Aontais a chur chun cinn, a neartú, agus a chosaint, mar atá: cearta an duine, meas ar dhínit an duine, an tsaoirse, an daonlathas, an comhionannas, an smacht reachta. Beidh impleachtaí móra díreacha aige sin ar an saol polaitiúil, sóisialta, cultúrtha agus eacnamaíoch in AE. Mar ▌ chuid den Chiste nua, ***leanfar sa Chlár Ceartais de thacaíocht a thabhairt le forbairt bhreise a dhéanamh ar réimse ceartais an Aontais, réimse atá bunaithe ar an smacht reachta, ar neamhspleáchas agus neamhchlaontacht na mbreithiúna, ar aitheantas frithpháirteach agus muinín fhrithpháirteach, ar rochtain ar cheartas agus ar chomhar trasteorann.*** Tógfaidh an ***Clár*** um ***na Saoránaigh, Comhionannas,*** Cearta agus Luachanna le chéile Clár 2014-2020 Cearta, Comhionannas agus Saoránacht ▌ arna bhunú le Rialachán (AE) Uimh. 1381/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[1] agus an clár um an Eoraip ar son na Saoránach arna bhunú ag Rialachán (AE) Uimh. 390/2014 ▌ ón ***gComhairle***[2] (dá ngairfear 'na ***Cláir*** réamhtheachtach' anseo feasta).

---

1 Rialachán (AE) Uimh. 1381/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 17 Nollaig 2013 lena mbunaítear Clár um Chearta, um Chomhionannas agus um Shaoránacht don tréimhse 2014 go 2020 (IO L 354, 28.12.2013, lch. 62).

2 Rialachán (AE) Uimh. 390/2014 ón gComhairle an 14 Aibreán 2014 lena mbunaítear an 'Clár um an Eoraip ar son na Saoránach' don tréimhse 2014-2020 (IO L 115, 17.4.2014, lch. 3).

(3) Déanfar an Ciste um Cheartas, Cearta agus Luachanna agus an dá chlár cistiúcháin atá mar bhonn faoi a dhíriú ▌, ar ***dhaoine*** agus ar eintitis***,*** a rannchuidíonn le beocht agus beatha a chur sna luachanna, sa ***chomhionannas,*** sna cearta agus san éagsúlacht shaibhir is coiteann dúinn. Is é an cuspóir deiridh ná sochaí atá bunaithe ar chearta agus atá comhionann, ***oscailte, iolraíoch,*** cuimsitheach agus daonlathach a chothú agus a choinneáil ar bun. Áirítear leis sin sochaí shibhialta bhríomhar ***agus chumhacht áithe mar phríomh-gheallsealbhóir***, a spreagann rannpháirtíocht dhaonlathach, shibhialta agus shóisialta na ndaoine agus a ***chothaíonn*** éagsúlacht shaibhir shochaí na hEorpa, bunaithe ar na ***luachanna,*** ar an stair agus ar an gcuimhne is coiteann dúinn. Le hAirteagal 11 den ▌ Chonradh ***ar an Aontas Eorpach*** ceanglaítear go gcoinníonn institiúidí ***an Aontais idirphlé oscailte, trédhearcach agus rialta leis an tsochaí shibhialta agus*** go dtugann siad, ar dhóigheanna iomchuí, an deis do shaoránaigh agus dá gcomhlachais ionadaíochta, a dtuairimí a chur in iúl agus a mhalartú go poiblí i ngach réimse de ghníomhaíocht an Aontais.

(4) Foráiltear leis an gConradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE) do limistéar saoirse, slándála agus ceartais a chruthú, le hurraim do chearta bunúsacha agus do chórais agus do thraidisiúin dhlíthiúla éagsúla na mBallstát. ***Is den réamhriachtanas é an smacht reachta, cearta bunúsacha agus an daonlathas san Aontas a urramú agus a chur chun cinn má táthar chun gach ceart agus oibleagáid a chumhdaítear sna Conarthaí a chaomhnú, agus chun muinín na ndaoine as an Aontas a chothú. Tá ról tábhachtach ag an gcaoi a gcuirtear an smacht reachta i bhfeidhm sna Ballstáit i dtaca le muinín fhrithpháirteach a áirithiú i measc na mBallstát agus ina gcórais dlí.*** Chun na críche sin, féadfaidh an tAontas bearta a ghlacadh chun comhar breithiúnach a fhorbairt in ábhair shibhialta agus choiriúla ▌. Agus limistéar Eorpach ceartais á fhorbairt tuilleadh ***ar na leibhéil go léir ba cheart*** go ndéanfaí urraim do chearta bunúsacha agus do phrionsabail agus luachanna comhchoiteanna, amhail an neamh-idirdhealú ***agus cóir chomhionann ar bhonn na bhforas a liostaítear in Airteagal 21 den Chairt, an dlúthpháirtíocht***, rochtain éifeachtach chomhionann ar an gceartas do chách, an smacht reachta***, an daonlathas*** agus córas breithiúnach neamhspleách dea-fheidhmiúil, a áirithiú agus a chothú.

(5) Ba cheart don chistiú leanúint de bheith ar cheann de na huirlisí tábhachtacha chun na spriocanna uaillmhianacha atá leagtha síos ag na Conarthaí a chur chun feidhme go

rathúil. Ba cheart iad a bhaint amach, *inter alia*, trí Chlár um Cheartas solúbtha agus éifeachtach a bhunú lena bhféadfar pleanáil agus cur chun feidhme na spriocanna sin a éascú. ***Ba cheart an Clár a chur chun feidhme ar bhealach atá éasca le húsáid (i.e. iarratais agus nós imeachta tuairiscithe atá éasca le húsáid) agus ba cheart don chlár dírí ar chumhdach cothrom geografach. Bá cheart aird ar leith a thabhairt ar inrochtaineacht an Chláir do gach cineál tairbhithe.***

(6) Maidir le limistéar saoirse, slándála agus ceartais ***do chách*** a bhunú de réir a chéile, tá an tAontas le bearta a ghlacadh maidir le comhar breithiúnach in ábhair shibhialta agus choiriúla bunaithe ar phrionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh i leith breithiúnas agus cinntí breithiúnacha, arb é dúshraith an chomhair bhreithiúnaigh é laistigh den Aontas ó bhí Comhairle Eorpach Tampere ann an 15 agus an 16 Deireadh Fómhair 1999. Le haitheantas frithpháirteach, éilítear ardleibhéal muiníne frithpháirtí i measc na mBallstát. Glacadh bearta chun dlíthe na mBallstát a chomhfhogasú i roinnt réimsí chun aitheantas frithpháirteach a éascú agus muinín fhrithpháirteach a chothú. Tá ríthábhacht ag baint le limistéar ceartais dea-fheidhmiúil, ina gcuirtear deireadh le constaicí in imeachtaí breithiúnacha trasteorann agus rochtain ar cheartas i gcásanna trasteorann, chun fás eacnamaíoch ***agus comhtháthú breise*** a áirithiú. ***Ag an am céanna, tá gá le limistéar Eorpach ceartais a fheidhmíonn mar is cuí agus le córais náisiúnta dlí atá éifeachtúil, neamhspleách agus ar ardchaighdeán, chomh maith le muinín fhrithpháirteach níos fearr, ionas go mbeadh rath ar an margadh inmheánach agus go gcaomhnófaí luachanna comhchoiteanna an Aontais***.

(6a) Ba cheart go n-áireodh rochtain ar cheartas, go háirithe, rochtain ar chúirteanna, ar mhalairt modhanna le díospóidí a shocrú agus ar shealbhóirí oifige poiblí a bhfuil oibleagáid orthu comhairle neamhchlaonta dlí a sholáthar do pháirtithe.

(7) Tá ***lán***urramú agus ***cur chun cinn an*** smachta reachta riachtanach le haghaidh ardleibhéal muiníne frithpháirtí i réimse an cheartais agus na ngnóthaí baile, go háirithe maidir le comhar breithiúnach éifeachtach in ábhair shibhialta agus choiriúla atá bunaithe ar aitheantas frithpháirteach. Tá an smacht reachta ar cheann de na luachanna coiteanna atá cumhdaithe ag Airteagal 2 CAE, agus is léiriú nithiúil ar an smacht reachta prionsabal na cosanta breithiúnaí éifeachtaí dá bhforáiltear le hAirteagal 19(1) CAE agus le hAirteagal 47 den Chairt um Chearta Bunúsacha.

Déanann cur chun cinn an smachta reachta, trí thacú leis na hiarrachtaí a dhéantar neamhspleáchas, ***trédhearcacht, cuntasacht,*** cáilíocht agus éifeachtúlacht na gcóras ceartais náisiúnta a fheabhsú, an mhuinín fhrithpháirteach sin a neartú atá fíor-riachtanach le haghaidh comhar breithiúnach in ábhair shibhialta agus choiriúla. ***Tá neamhspleáchas agus neamhchlaontacht na mbreithiúna ina mbunchuid den cheart chun triail chóir a fháil agus tá siad lárnach le haghaidh luachanna Eorpacha a chosaint. Thairis sin, le córais cheartais éifeachtúla le teorainneacha ama réasúnacha maidir le himeachtaí, tugtar deimhneacht dhlíthiúil do na páirtithe go léir lena mbaineann.***

(8) De bhun Airteagail 81(2)(h) agus Airteagal 82(1)(c) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, tacóidh an tAontas le hoiliúint na mbreithiúna agus na foirne breithiúnaí mar uirlis chun comhar breithiúnach a fheabhsú in ábhair shibhialta**,** agus choiriúla bunaithe ar phrionsabal an aitheantais fhrithpháirtigh ar bhreithiúnais agus ar chinntí breithiúnacha. Is uirlis thábhachtach í oiliúint a chur ar ghairmithe ceartais chun tuiscint choiteann a chothú i dtaobh na dóighe is fearr leis an smacht reachta ***agus cearta bunúsacha a chur chun feidhme*** agus a chaomhnú. Rannchuidíonn sé sin le limistéar Eorpach ceartais a thógáil trí chultúr breithiúnach coiteann a chruthú i measc gairmithe ceartais na mBallstát. Tá sé ríthábhachtach a áirithiú go gcuirfear an dlí i bhfeidhm go ***neamh-idirdhealaitheach,*** go ceart agus go comhleanúnach san Aontas agus muinín ***agus tuiscint*** fhrithpháirteach idir gairmithe ceartais in imeachtaí trasteorann a áirithiú. Ba cheart na gníomhaíochtaí oiliúna a fhaigheann tacaíocht ón gClár a bheith bunaithe ar mheasúnuithe fónta ar riachtanais oiliúna, úsáid a bhaint as modheolaíocht úrscothach, imeachtaí trasteorann a bhailíonn gairmithe ceartais ó Bhallstáit éagsúla a áirithiú, gnéithe gníomhacha foghlama agus líonraithe a chuimsiú ann agus ba cheart dóibh a bheith inbhuanaithe. ***Ba cheart a áireamh ar na gníomhaíochtaí sin oiliúint i dtaca le téarmaíocht dlí, dlí sibhialta agus coiriúil, cearta bunúsacha agus i dtaca le haitheantas frithpháirteach agus coimircí nós imeachta. Ba cheart go n-áireodh sé sin cúrsaí oiliúna do bhreithiúna, do dhlíodóirí agus do phóilíní maidir leis na dúshláin agus na constaicí a mbíonn ar dhaoine aghaidh a thabhairt orthu, ar daoine iad a mbíonn orthu dul i ngleic le hidirdhealú go minic nó daoine i staid leochaileach, amhail mná, leanaí, mionlaigh, daoine LGBTQI, daoine faoi mhíchumas, íospartaigh an fhoréigin inscnebhunaithe, an***

fhoréigin baile nó an fhoréigin i ndlúthchaidreamh agus cineálacha eile foréigin idirphearsanta. Ba cheart go ndéanfaí na cúrsaí oiliúna sin a eagrú i gcomhar díreach leis na heagraíochtaí a dhéanann ionadaíocht ar na daoine sin nó a thugann tacaíocht dóibh agus i gcás inar féidir, le rannpháirtíocht na ndaoine sin. Ag cur san áireamh go bhfuil banbhreithiúna tearc-ionadaithe sna poist is sinsearaí, ba cheart go spreagfaí banbhreithiúna, ban-ionchúisitheoirí agus gairmithe dlí eile ar mná iad chun páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí oiliúna.

(8a) ***Chun críocha an Rialacháin seo, ba cheart an téarma 'na breithiúna agus an fhoireann bhreithiúnach' a léiriú go forleathan go gcuirfear san áireamh breithiúna, ionchúisitheoirí, foireann de chuid na cúirte agus de chuid oifigeach an ionchúisitheora, chomh maith le gairmithe ceartais eile a bhfuil baint acu leis na breithiúna nó atá ag glacadh páirt i riaradh an cheartais, beag beann ar a sainmhíniú náisiúnta, stádas dlíthiúil agus eagraíocht inmheánach, amhail dlíodóirí, nótairí, báillí, oifigigh forfheidhmithe, cleachtóirí dócmhainneachta, idirghabhálaithe, ateangairí cúirte agus aistritheoirí, saineolaithe cúirte, foireann príosúin agus oifigigh phromhaidh.***

(9) Féadfaidh gníomhaithe éagsúla a bheith i gceist le hoiliúint bhreithiúnach, amhail údaráis dhlíthiúla, bhreithiúnacha agus riaracháin, institiúidí acadúla, comhlachtaí náisiúnta na mBallstát atá freagrach as an oiliúint bhreithiúnach, eagraíochtaí oiliúna nó líonraí ar an leibhéal Eorpach nó líonraí de chomhordaitheoirí cúirte maidir le dlí an Aontais. Maidir le comhlachtaí agus eintiteas a shaothraíonn leas ginearálta Eorpach i réimse na hoiliúna breithiúnaí, amhail an Gréasán Eorpach um Oiliúint Bhreithiúnach ('GEOB'), Acadamh an Dlí Eorpaigh ('ERA'), Gréasán Eorpach na gComhairlí um na Breithiúna ('ENCJ'), Comhlachas Chomhairlí Stáit agus Uas-Dlínsí Riaracháin an Aontais Eorpaigh, Líonra Uachtaráin na gCúirteanna Breithiúnacha Uachtaracha den Aontas Eorpach agus an Institiúid Eorpach um Riarachán Poiblí, ba cheart dóibh leanúint den pháirt atá acu i gcur chun cinn clár oiliúna a bhfuil gné cheart Eorpach iontu do na breithiúna agus don fhoireann bhreithiúnach, agus a bhféadfaí, dá bhrí sin, tacaíocht leordhóthanach airgeadais a dheonú dóibh i gcomhréir leis na nósanna imeachta agus na critéir a leagtar amach sna cláir oibre ▌ arna nglacadh ag an gCoimisiún de bhun an Rialacháin seo.

(10) Ba cheart don chlár tacú le clár oibre bliantúil GEOB, ar gníomhaire riachtanach é d'oiliúint bhreithiúnach. Is cás eisceachtúil é GEOB arae is é an t-aon líonra é ar leibhéal an Aontais a thugann le chéile comhlachtaí oiliúna breithiúnaí na mBallstát. Tá sé i riocht uathúil chun malartuithe a eagrú do bhreithiúna agus ionchúisitheoirí nua agus dóibh siúd a bhfuil taithí acu idir na Ballstáit uile agus chun obair na gcomhlachtaí náisiúnta oiliúna breithiúnaí a chomhordú maidir le gníomhaíochtaí oiliúna a eagrú ar dhlí an Aontais agus chun cleachtais mhaithe oiliúna a chur chun cinn. Ina theannta sin soláthraíonn GEOB gníomhaíochtaí oiliúna den scoth, agus ar dhóigh chost-éifeachtúil ar leibhéal an Aontais. Ina theannta sin, cuimsítear leis comhlachtaí oiliúna breithiúnaí ó thíortha is iarrthóirí mar chomhaltaí breathnóirí. ***Ba cheart a áireamh i dtuarascáil bhliantúil GEOB faisnéis maidir leis an oiliúint arna cur ar fáil, imdhealaithe freisin de réir catagóir foirne.***

(11) Ba cheart do bhearta faoin gClár tacú le haitheantas frithpháirteach feabhsaithe maidir le cinntí breithiúnacha agus breithiúnais ***in ábhair shibhialta agus choiriúla, le muinín fhrithpháirteach idir na Ballstáit*** agus leis an gcomhfhogasú reachtaíochta is gá a éascóidh comhar idir na húdaráis ábhartha go léir, lena n-áirítear ***trí mhodhanna leictreonacha. Ba cheart don Chlár freisin tacú le*** cosaint dlí maidir le cearta daoine aonair in ábhair shibhialta agus thráchtála. Ba cheart don Chlár freisin ▌ cur le cóineasú níos mó a dhéanamh sa dlí sibhialta d'fhonn cabhrú deireadh a chur le constaicí ar dhea-fheidhmiú agus feidhmiú éifeachtach nósanna imeachta breithiúnacha agus seachbhreithiúnacha, chun leas gach páirtí i ndíospóid shibhialta a dhéanamh. Ar deireadh, chun tacú le forfheidhmiú éifeachtach agus cur i bhfeidhm praiticiúil dhlí an Aontais maidir le comhar breithiúnach in ábhair shibhialta, ba cheart don Chlár tacú le feidhmiú an Ghréasáin Bhreithiúnaigh Eorpaigh in ábhair shibhialta agus thráchtála a bunaíodh le cinneadh 2001/470/CE ón gComhairle. ***In ábhair chóiriúla, ba cheart don chlár cuidiú le rialacha agus nósanna imeachta cur chun feidhme a chothú chun aitheantas breithiúnais agus cinntí ar fud an Aontais a áirithiú. Ba cheart dó comhar a éascú agus rannchuidiú le deireadh a chur le constaicí ar dhea-chomhar agus ar mhuinín fhrithpháirteach. Ba cheart don chlár freisin rannchuidiú le rochtain éifeachtach ar an gceartas a éascú, trí chearta íospartaigh na coireachta agus cearta nós imeachta daoine atá faoi dhrochamhras***

agus daoine atá cúisithe in imeachtaí coiriúla a chur chun cinn agus trí thacaíocht a thabhairt dóibh.

(12) De bhun Airteagal 3(3) CAE, Airteagal 24 de Chairt agus de Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh 1989, ba cheart don Chlár tacú le cearta an linbh a chosaint, agus ba cheart dó cur chun cinn chearta an linbh a phríomhshruthú i gcur chun feidhme a chuid gníomhaíochtaí go léir. ***Chun na críche sin, ba cheart aird ar leith a dhíriú ar na gníomhaíochtaí atá dírithe ar chearta leanaí a chosaint i gcomhthéacs an cheartais choiriúil agus shibhialta, lena n-áirítear cosaint leanaí atá in éineacht le tuismitheoirí atá faoi choinneáil, leanaí tuismitheoirí atá i bpríosún, leanaí a bhfuil drochamhras fúthu nó daoine atá cúisithe in imeachtaí coiriúla.***

(13) Leis an gClár don tréimhse 2014-2020 cumasaíodh gníomhaíochtaí oiliúna a bhaineann le dlí an Aontais, go háirithe maidir le raon feidhme agus cur i bhfeidhm na Cairte, agus iad dírithe ar chomhaltaí de na breithiúna agus cleachtóirí dlí eile. Ina chonclúidí dar dáta an 12 Deireadh Fómhair 2017 maidir le cur i bhfeidhm na Cairte in 2016, mheabhraigh an Chomhairle an tábhacht a bhaineann le feasacht a mhúscailt maidir le cur i bhfeidhm na Cairte, lena n-áirítear i measc lucht ceaptha beartas, cleachtóirí dlí agus sealbhóirí ceart iad féin, ar bhonn náisiúnta agus ar leibhéal an Aontais. Dá bhrí sin, chun cearta bunúsacha a phríomhshruthú ar bhealach comhsheasmhach, tá sé riachtanach tacaíocht airgeadais a leathnú chuig gníomhaíochtaí múscailte feasachta d'údaráis phoiblí eile seachas údaráis bhreithiúnacha agus cleachtóirí dlí.

(14) De bhun Airteagal 67 CFAE, ba cheart don Aontas a bheith ina limistéar saoirse, slándála agus ceartais agus urraim ann do chearta bunúsacha, rud a bhfuil rochtain ***neamh-idirdhealaitheach*** ar an gceartas ***do gach duine*** ríthábhachtach lena aghaidh. Chun rochtain éifeachtach ar an gceartas a éascú, agus d'fhonn an mhuinín fhrithpháirteach atá fíor-riachtanach chun dea-fheidhmiú limistéar na saoirse, na slándála agus an cheartais a chinntiú, is gá tacaíocht airgeadais a leathnú chuig gníomhaíochtaí údarás eile seachas údaráis bhreithiúnacha ***ar leibhéal náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil,*** agus cleachtóirí dlí, agus chuig eagraíochtaí na sochaí sibhialta, a rannchuidíonn leis na cuspóirí sin. ***Ba cheart tacaíocht a thabhairt, go***

háirithe, do ghníomhaíochtaí lena n-éascaítear rochtain éifeachtach agus chomhionann ar cheartas do dhaoine a mbíonn orthu aghaidh a thabhairt ar idirdhealú go minic nó daoine i suíomh leochaileach. Tá sé tábhachtach tacú le gníomhaíochtaí abhcóideachta de chuid eagraíochtaí na sochaí sibhialta, amhail líonrú, dlíthíocht, feachtasaíocht, cumarsáid agus gníomhaíochtaí faire eile. Sa chomhthéacs sin, tá ról tábhachtach freisin ag gairmithe ceartais a bhaineann leis na breithiúna agus a oibríonn d'eagraíochtaí na sochaí sibhialta.

(15) De bhun Airteagal 8 agus Airteagal 10 CFAE, ba cheart ▌ go ndéanfaí leis an gClár, ***ina gcuid gníomhaíochtaí uile***, tacú le príomhshruthú ***inscne*** ▌ agus ***le príomhshruthú*** cuspóirí neamh-idirdhealaitheacha ▌. ***Dearbhaíonn UNCRPD an ceart chun inniúlacht dhlítheanach iomlán agus rochtain ar cheartas do dhaoine faoi mhíchumas. Le meastóireacht eatramhach an chláir agus le meastóireacht deiridh an chláir, ba cheart measúnú a dhéanamh ar thionchair inscne chun measúnú a dhéanamh ar a mhéid a rannchuidítear, a bhuí leis an gClár, le comhionannas inscne, agus chun a mheas nach bhfuil tionchair dhiúltacha neamhbheartaithe ag an gClár ar chomhionannas inscne. Sa chomhthéacs sin agus cineál agus méid éagsúil na ngníomhaíochtaí i dtaca le cuspóirí sonracha an Chláir á gcur san áireamh, beidh sé tabhachtach go ndéanfar sonraí aonair arna mbailiú a mhiondealú de réir inscne i gcás inar féidir. Tá sé tábhachtach freisin faisnéis a chur ar fáil d'iarrthóirí deontais maidir le conas comhionannas inscne a chur san áireamh, lena n-áirítear faisnéis ar uirlisí príomhshruthaithe inscne a úsáid amhail buiséadú inscne agus measúnuithe tionchair inscne i gcás inar gá. Ba cheart comhionannas inscne a chur san áireamh nuair a théitear i gcomhairle le saineolaithe agus geallsealbhóirí.***

(15a) Ba cheart don chlár freisin, ina chuid gníomhaíochtaí go léir, i gcás inarb ábhartha, tacú le cearta íospartach in ábhair shibhialta agus chóiriúla araon agus ba cheart dó na cearta sin a chosaint. Chun na críche sin, ba cheart aird ar leith a thabhairt do chur chun feidhme níos fearr ionstraimí éagsúla an Aontais agus do chomhar níos fearr idir na hionstraimí sin le haghaidh cosaint d'íospartaigh agus ba cheart aird a thabhairt do ghníomhaíochtaí atá dírithe ar mhalartú dea-chleachtais idir cúirteanna agus dlíodóir a bhíonn ag déileáil le cásanna foréigin.

Ba cheart don Chlár freisin tacú le eolas agus úsáid ionstraimí comhshásaimh a fheabhsú.

(16) Ba cheart go rannchuideodh na gníomhaíochtaí atá cumhdaithe ag an Rialachán seo le limistéar Eorpach ceartais a chruthú, ***ag cothú neamhspleáchas agus éifeachtúlacht an chórais dlí,*** trí chomhar agus líonrú trasteorann a mhéadú***, atá ina bhonn don mhuinín fhrithpháirteach idir breithiúna na mBallstát*** agus trí dhlí an Aontais a chur i bhfeidhm go ceart, go comhleanúnach agus go comhsheasmhach. Ba cheart do ghníomhaíochtaí cistiúcháin rannchuidiú le tuiscint choiteann ar luachanna an Aontais, an smacht reachta, eolas níos fearr ar dhlí an Aontais agus ar bheartais an Aontais, eolas agus dea-chleachtais a roinnt maidir le hionstraimí an chomhair bhreithiúnaigh a úsáid ag na geallsealbhóirí go léir lena mbaineann, agus le hiomadú ***agus cur chun cinn*** réiteach digiteach comh-inoibritheach a thacaíonn le comhar trasteorann leanúnach agus éifeachtach, agus ba cheart bonn fónta anailíse a sholáthar chun tacú le forbairt, forfheidhmiú ***agus tuiscint*** chuí ar chur chun feidhme dhlíthe agus bheartais an Aontais . Le hidirghabháil an Aontais is féidir na gníomhaíochtaí sin a shaothrú go comhsheasmhach ar fud an Aontais agus barainneachtaí scála a ghiniúint. Thairis sin, is fearr is féidir leis an Aontas Eorpach ná na Ballstáit aghaidh a thabhairt ar ghnóthaí trasteorann agus clár Eorpach um fhoghlaim fhrithpháirteach a chur ar fáil ***agus an dea-chleachtas a chomhroinnt***.

(16a) Ba cheart go rannchuideodh an Chlár freisin le comhar idir na Ballstáit a fheabhsú aon uair atá gné sheachtrach ag dlí an Aontais agus iarmhairtí seachtracha á gcur san áireamh, le rochtain ar cheartas a fheabhsú agus chun dul i ngleic le dúshláin bhreithiúnach agus nós imeachta a éascú.

(17) Ba cheart don Choimisiún comhsheasmhacht, comhlántacht agus sineirgí ginearálta a áirithiú le hobair chomhlachtaí, oifigí agus ghníomhaireachtaí an Aontais, amhail EUROJUST, ***FRA, eu-LISA*** agus Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh, agus ba cheart dó obair ghníomhaithe náisiúnta agus idirnáisiúnta eile a chur san áireamh sna limistéir a chumhdaítear leis an gClár.

(18) Is gá ***inmharthanacht, infheictheacht agus croíphrionsabal an*** bhreisluacha Eorpaigh, ***agus bainistiú fónta airgeadais i gcur chun feidhme*** na ngníomhaíochtaí

go léir a dhéantar laistigh den Chlár um ***Cheartas*** a áirithiú, agus is gá a gcomhlántacht le gníomhaíochtaí na mBallstát, agus a gcomhsheasmhacht le gníomhaíochtaí eile de chuid an Aontais a áirithiú freisin. Chun leithdháileadh éifeachtach ***agus feidhmíocht-bhunaithe*** cistí a áirithiú ó bhuiséad ginearálta an Aontais, ba cheart féachaint le comhsheasmhacht, comhlántacht agus sineirgí a lorg idir cláir chistiúcháin a thacaíonn le réimsí beartais a bhfuil dlúthcheangal acu le chéile, go háirithe laistigh den Chiste um Cheartas, Cearta agus Luachanna – agus, dá bhrí sin, leis an gClár um Chearta agus Luachanna – agus idir an Clár agus Clár an Mhargaidh Aonair, Bainistiú agus Slándáil Teorainneacha, go háirithe na Cistí um Thearmann agus Imirce (‘AMIF’) agus um Shlándáil Inmheánach, Bonneagar Straitéiseach, go háirithe Clár Digiteach na hEorpa, ***Ciste Sóisialta na hEorpa+,*** Clár Erasmus+, an Clár Réime um thaighde agus nuálaíocht, an Ionstraim um Chúnamh Réamhaontachais agus Rialachán LIFE[1]***. Ba cheart go mbeadh cur chun feidhme an Chláir um Chearta gan dochar do reachtaíocht agus do bheartais an Aontais, agus ba cheart go ndéanfadh sé comhlánú orthu, ar reachtaíocht agus beartais iad i ndáil le cosaint bhuiséad na Aontais i gcás easnaimh ghinearálta maidir leis an smacht reachta sna Ballstáit***.

(19) Leagtar síos leis an Rialachán seo imchlúdach airgeadais don chlár um Cheartas, arb éard a bheidh ann an príomh-mhéid tagartha, de réir bhrí [tagairt le nuashonrú de réir mar is iomchuí i gcomhréir leis an gcomhaontú idirinstitiúideach nua: pointe 17 de Chomhaontú Idirinstitiúideach an 2 Nollaig 2013 idir Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún maidir leis an smacht buiséadach, le comhar in ábhair bhuiséadacha agus le bainistíocht fhónta airgeadais[2]], do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle le linn an nós imeachta bhuiséadaigh bhliantúil.

(19a) Ba cheart na sásraí lena n-áirithítear nasc idir beartais chistiúcháin an Aontais agus luachanna an Aontais a bheachtú tuilleadh, rud a d’fhágfadh go bhféadfadh an Coimisiún togra a chur faoi bhráid na Comhairle maidir le hacmhainní a

---

1 Rialachán (AE) Uimh. 1293/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Nollaig 2013 maidir le Clár don Chomhshaol agus do Ghníomhú ar son na hAeráide (LIFE) a bhunú agus lena n-aisghairtear Rialachán (CE) Uimh. 614/2007 (IO L 347, 20.12.2013, lch. 185).

2 IO C 373, 20.12.2013, lch. 1

leithdháiltear ar Bhallstát faoi bhainistíocht chomhpháirteach a aistriú chuig an gClár i gcás ina bhfuil an Ballstát sin faoi réir nósanna imeachta a bhaineann le luachanna an Aontais. Le sásra cuimsitheach an Aontais maidir le daonlathas, smacht reachta agus cearta bunúsacha, ba cheart go ráthófaí athbhreithniú rialta agus comhionann ar na Ballstáit go léir, lena soláthraítear an fhaisnéis is gá chun na bearta a bhaineann le heasnaimh ghinearálta luachanna an Aontais sna Ballstáit a ghníomhachtú. Chun cur chur chun feidhme aonfhoirmeach a áirithiú agus i bhfianaise thábhacht éifeachtaí airgeadais na mbeart atá á bhforchur, ba cheart cumhachtaí cur chun feidhme a thabhairt don Choimisiún agus ba cheart dó gníomhú ar bhonn togra ón gCoimisiún. Chun glacadh cinntí a éascú, ar cinntí iad a bhfuil gá leo chun gníomhaíocht éifeachtach a áirithiú, ba cheart vótáil trí thromlach cáilithe aisiompaithe a úsáid.

(20) Tá feidhm ag Rialachán (AE, Euratom) Uimh. [an Rialachán Airgeadais nua] (an 'Rialachán Airgeadais') maidir leis an gClár seo. Leagtar síos leis rialacha maidir le cur chun feidhme bhuiséad an Aontais, lena n-áirítear na rialacha maidir le deontais, duaiseanna, soláthar, cur chun feidhme indíreach, ionstraimí airgeadais agus ráthaíochtaí buiséadacha.

(21) Maidir leis na cineálacha cistiúcháin agus na modhanna cur chun feidhme atá le húsáid faoin Rialachán seo, is ar bhonn a gcumas cuspóirí sonracha na ngníomhaíochtaí a bhaint amach agus torthaí a thabhairt ba cheart iad a roghnú, lena n-áirítear, go háirithe, costas na rialuithe, an t-ualach riaracháin, ***acmhainneacht na ngeallsealbhóirí ábhartha agus na dtairbhithe spriocdhírithe,*** agus an riosca neamh-chomhlíontachta a mheastar a bheith ann. Chuige sin ba cheart cuimhneamh ar úsáid a bhaint as cnapshuimeanna, as rátaí comhréidhe agus costais aonaid, agus as maoiniú nach mbaineann le costais, rud dá dtagraítear in Airteagal 125(1) den Rialachán Airgeadais.

(22) I gcomhréir leis an Rialachán Airgeadais, Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 833/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[1], Rialachán (Euratom, CE) Uimh. 2988/95

1 Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Meán Fómhair 2013 maidir le himscrúduithe arna ndéanamh ag an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) agus lena n-aisghairtear Rialachán (CE)

ón gComhairle[1], Rialachán (Euratom, CE) Uimh. 2185/96 ón gComhairle[2] agus Rialachán (AE) 2017/1939 ón gComhairle[3], déanfar leasanna airgeadais an Aontais a chosaint trí bhearta comhréireacha, lena n-áirítear trí ***thrédhearcacht iomlán i maoiniú an Chláir agus sna nósanna imeachta roghnúcháin,*** trí neamhrialtachtaí agus calaois a chosc, a bhrath, a cheartú agus a imscrúdú, cistí a cailleadh, a íocadh go mícheart nó a úsáideadh go mícheart a ghnóthú agus, i gcás inarb iomchuí, smachtbhannaí riaracháin a fhorchur. Go háirithe, i gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 833/2013 agus Rialachán (Euratom, CE) Uimh. 2185/96, ***ba cheart*** don Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) imscrúduithe riaracháin a dhéanamh, lena n-áirítear seiceálacha agus cigireachtaí ar an láthair, d'fhonn a chinneadh ar tharla calaois, éilliú nó aon ghníomhaíocht neamhdhleathach eile a dhéanann difear do leasanna airgeadais an Aontais. I gcomhréir le Rialachán (AE) 2017/1939, ***ba cheart*** d'Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh (OIPE) calaois agus cionta coiriúla eile a dhéanann difear do leasanna airgeadais an Aontais a imscrúdú agus a ionchúiseamh, dá bhforáiltear i dTreoir (AE) 2017/1371 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[4]. I gcomhréir leis an Rialachán Airgeadais, ní mór d'aon duine nó d'aon eintiteas a fhaigheann cistí ón Aontas comhoibriú go hiomlán le cosaint leasanna airgeadais an Aontais, na cearta agus rochtain is gá a dheonú don Choimisiún, OLAF, OIPE agus Cúirt Iniúchóirí na hEorpa (CIE) agus a áirithiú go ndeonóidh aon tríú páirtí a bhfuil baint acu le cur chun feidhme chistí an Aontais cearta coibhéiseacha.

Uimh. 1073/1999 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle agus Rialachán (Euratom) Uimh. 1074/1999 ón gComhairle (IO L 248, 18.9.2013, lch. 1).

1 Rialachán (CE, Euratom) Uimh. 2988/95 ón gComhairle an 18 Nollaig 1995 maidir le leasanna airgeadais na gComhphobal Eorpach a chosaint (IO L 312, 23.12.1995, lch. 1).

2 Rialachán (Euratom, CE) Uimh. 2185/96 ón gComhairle an 11 Samhain 1996 maidir le seiceálacha agus cigireachtaí ar an láthair arna ndéanamh ag an gCoimisiún chun leasanna airgeadais na gComhphobal Eorpach a chosaint i gcoinne na calaoise agus neamhrialtachtaí eile (IO L 292, 15.11.1996, lch. 2).

3 Rialachán (AE)Uimh. 2017/1939 an 12 Deireadh Fómhair 2017 ón gComhairle lena gcuirtear chun feidhme comhar feabhsaithe maidir le bunú Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh ('OIPE') (IO L 283, 31.10.2017, lch. 1.)

4 Treoir (AE) 2017/1371 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 5 Iúil 2017 maidir leis an gcomhrac in aghaidh na calaoise ar leasanna airgeadais an Aontais trí bhíthin an dlí choiriúil (IO L 198, 28.7.2017, lch. 29).

(23) Féadfaidh tríú tíortha atá ina mbaill den Limistéar Eorpach Eacnamaíoch (LEE) páirt a ghlacadh i gcláir an Aontais faoi chuimsiú an chomhair a bunaíodh faoin gcomhaontú LEE, lena ndéantar foráil maidir le cur chun feidhme na gclár trí chinneadh faoin gcomhaontú sin. Féadfaidh tríú tíortha a bheith rannpháirteach freisin, ar bhonn ionstraimí dlí eile. Ba cheart sainfhoráil a thabhairt isteach sa Rialachán seo chun na cearta agus an rochtain is gá a dheonú don oifigeach údarúcháin atá freagrach, ***comhlachtaí agus líonraí um chearta an duine, lena n-áirítear institiúidí náisiúnta atá freagrach as cearta an duine a chosaint i ngach Ballstát, comhlachtaí agus líonraí atá freagrach as beartais um neamh-idirdhealú agus comhionannas, ombudsmain, agus Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um chearta Bunúsacha (FRA),*** don Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) chomh maith le Cúirt Iniúchóirí na hEorpa chun a n-inniúlachtaí faoi seach a chur i gcrích go cuimsitheach ***agus feabhas a chur ar a sineirgí agus ar an gcomhar eatarthu. Ba cheart go mbeadh sé indéanta tríú tíortha a áireamh go háirithe i gcás ina gcothaíonn a rannpháirtíocht cuspóirí an chláir, le haird ar go bhfuil sé i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta agus na téarmaí agus coinníollacha ginearálta maidir le rannpháirtíocht na dtíortha sin i gcláir an Aontais arna mbunú leis na Comhaontuithe Réime, Cinntí ó Chomhairle Comhlachaithe nó comhaontuithe comhchosúla faoi seach***.

(24) Rialacha airgeadais cothrománacha arna nglacadh ag Parlaimint na hEorpa agus ag an gComhairle ar bhonn Airteagal 322 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, tá feidhm acu maidir leis an Rialachán seo. Leis an Rialachán Airgeadais, leagtar síos na rialacha sin agus cinntear leo go háirithe an nós imeachta chun an buiséad a bhunú agus a chur chun feidhme trí dheontais, soláthar, duaiseanna, cur chun feidhme indíreach, agus foráiltear leo maidir le seiceálacha ar fhreagracht na ngníomhaithe airgeadais. Baineann na rialacha arna nglacadh ar bhonn Airteagal 322 CFAE freisin le cosaint bhuiséad an Aontais i gcás easnamh ginearálaithe maidir leis an smacht reachta sna Ballstáit, toisc go bhfuil an urraim don smacht reachta ina réamhchoinníoll riachtanach maidir le bainistiú fónta airgeadais agus cistiú éifeachtach AE.

(24a) Maidir leis an togra le haghaidh Rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle maidir le buiséad an Aontais a chosaint i gcás easnaimh ghinearálaithe i ndáil leis an smacht reachta sna Ballstáit, is é is aidhm leis ná a chur ar chumas an Aontais cosaint níos fearr a thabhairt dá bhuiséad nuair a chuireann laigí sa

smacht reachta isteach ar bhainistiú fónta airgeadais ar leasa airgeadais an Aontais nó nuair a bhíonn siad á mbagairt. Ba cheart go mbeadh sé mar chomhlánú ar an gclár um Cheartas a bhfuil ról difriúil aige, eadhon tacú tuilleadh le forbairt a dhéanamh ar an Limistéar Eorpach Ceartais bunaithe ar an smacht reachta agus ar mhuinín fhrithpháirteach, agus a áirithiú gur féidir le daoine a gcearta a thabhú.

(25) De bhun [tagairt le nuashonrú mar is iomchuí de réir cinneadh nua maidir le tíortha agus críocha thar lear: Airteagal 94 den Chinneadh nua ón gComhairle 2013/755/AE[1]], tá daoine agus eintitis atá bunaithe i dtíortha agus críocha thar lear incháilithe do chistiú faoi réir rialacha agus chuspóirí an Chláir agus faoi réir aon socruithe féideartha is infheidhme maidir leis an mBallstát lena mbaineann an tír nó an chríoch ábhartha thar lear. ***Ní mór don Chlár a áirithiú go gcuirtear na daoine agus na heintitis sin ar an eolas go leordhóthanach faoina n-incháilitheacht do chistiú.***

(25a) Bunaithe ar a dtábhacht agus ar a n-ábharthacht, ba cheart go rannchuideodh an Clár seo le comhlíonadh ghealltanas an Aontais agus a Bhallstát chun na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe a bhaint amach.

(26) Tá tábhacht ag baint le dul i ngleic leis an athrú aeráide i gcomhréir leis na gealltanais atá tugtha ag an Aontas Comhaontú Pháras agus Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe a chur chun feidhme, agus léiriú air sin is ea é go mbeidh an Clár seo ina rannchuidiú leis na gníomhaíochtaí a dhéantar ar son na haeráide a phríomhshruthú agus leis an sprioc fhoriomlán a bhaint amach, arb é atá inti 25 % de chaiteachas bhuiséad an Aontais a bheith ag tacú le cuspóirí aeráide. Sainaithneofar gníomhaíochtaí ábhartha le linn ullmhú agus chur chun feidhme an Chláir, agus déanfar athmheasúnú ar na gníomhaíochtaí sin mar chuid den mheastóireacht mheántéarma ar an gclár.

(27) De bhun mhír 22 agus mhír 23 den Chomhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr, is gá an Clár seo a mheas ar bhonn na faisnéise a bhailítear trí cheanglais shonracha faireacháin, agus ró-rialáil agus ualaí riaracháin á

---

1 Cinneadh 2013/755/AE ón gComhairle an 25 Samhain 2013 maidir le comhlachas na dtíortha agus na gcríoch thar lear leis an Aontas Eorpach (an Cinneadh maidir le Comhlachas Thar Lear) (IO L 344, 19.12.2013, lch. 1).

seachaint, go háirithe i leith na mBallstát. I gcás inarb iomchuí, féadfaidh táscairí intomhaiste a bheith ar áireamh sna ceanglais sin, mar bhonn chun éifeachtaí an Chláir ar an talamh a mheas.

(28) D'fhonn coinníollacha aonfhoirmeacha a áirithiú maidir le cur chun feidhme an Rialacháin seo, ba cheart an chumhacht gníomhartha a ghlacadh i gcomhréir le hAirteagal 290 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh a tharmligean chuig an gCoimisiún maidir le táscairí mar atá leagtha amach in Airteagal 12 agus Airteagal 14 agus in Iarscríbhinn II. Tá sé tábhachtach, go háirithe, go rachadh an Coimisiún i mbun comhairliúcháin iomchuí le linn a chuid oibre ullmhúcháin, lena n-áirítear ar leibhéal na saineolaithe, agus go ndéanfar na comhairliúcháin sin i gcomhréir leis na prionsabail a leagtar síos sa i gComhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr. Go sonrach, chun rannpháirtíocht chomhionann in ullmhú na ngníomhartha tarmligthe a áirithiú, gheobhaidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle na doiciméid uile ag an am céanna leis na saineolaithe sna Ballstáit, agus beidh rochtain chórasach ag a gcuid saineolaithe ar chruinnithe ghrúpaí saineolaithe an Choimisiúin a bheidh ag déileáil le hullmhú na ngníomhartha tarmligthe.

(29) Chun coinníollacha aonfhoirmeacha a áirithiú maidir leis an Rialachán seo a chur chun feidhme, ba cheart cumhachtaí cur chun feidhme a thabhairt don Choimisiún. Ba cheart na cumhachtaí sin a fheidhmiú i gcomhréir le Rialachán (AE) Uimh. 182/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[1].

(30) I gcomhréir le hAirteagal 1 agus le hAirteagal 2 de Phrótacal Uimh. 22 maidir le seasamh na Danmhairge, atá i gceangal leis an gConradh ar an Aontas Eorpach agus leis an gConradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, níl an Danmhairg rannpháirteach i nglacadh an Rialacháin seo agus níl sí faoi cheangal aige ná faoi réir a chur i bhfeidhm.

---

[1] Rialachán (AE) Uimh. 182/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Feabhra 2011 lena leagtar síos na rialacha agus na prionsabail ghinearálta a bhaineann leis na sásraí maidir le rialú ag na Ballstáit ar fheidhmiú cumhachtaí cur chun feidhme ag an gCoimisiún (IO L 55, 28.2.2011, lch. 13)

(31) [I gcomhréir le hAirteagal 3 agus Airteagal 4a(1) de Phrótacal Uimh. 21 maidir le seasamh na Ríochta Aontaithe agus na hÉireann i dtaca leis an limistéar saoirse, slándála agus ceartais, atá i gceangal leis an gConradh ar an Aontas Eorpach agus leis an gConradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, tá fógra tugtha ag Éirinn [, le litir an …,] gur mian léi bheith rannpháirteach i nglacadh agus i gcur i bhfeidhm an Rialacháin seo. NÓ

I gcomhréir le hAirteagal 1 agus le hAirteagal 2 agus le hAirteagal 4a(1) de Phrótacal Uimh. 21 maidir le seasamh na Ríochta Aontaithe agus na hÉireann i dtaca leis an limistéar saoirse, slándála agus ceartais, atá i gceangal leis an gConradh ar an Aontas Eorpach agus leis an gConradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus gan dochar d'Airteagal 4 den Phrótacal sin, níl Éire rannpháirteach i nglacadh an Rialacháin seo agus níl sí faoi cheangal aige ná faoi réir a chur i bhfeidhm.]

TAR ÉIS AN RIALACHÁN SEO A GHLACADH:

CAIBIDIL I
FORÁLACHA GINEARÁLTA

Airteagal 1
Ábhar

Bunaítear leis an Rialachán seo an clár um Cheartas (an 'Clár').

Leagtar síos leis cuspóirí an Chláir, an buiséad don tréimhse 2021-2027, na foirmeacha cistiúcháin ón Aontas agus na rialacha a bhaineann leis an gcistiú sin a sholáthar.

Airteagal 2
Sainmhíniú

Chun críocha an Rialacháin seo, tá feidhm ag na sainmhínithe seo a leanas:

1. Ciallaíonn ‘na breithiúna agus an fhoireann bhreithiúnach’ breithiúna, ionchúisitheoirí, foireann de chuid na cúirte ***agus de chuid oifig an ionchúisitheora,*** chomh maith le ***haon*** ghairmithe ceartais eile a bhfuil baint acu leis na breithiúna ▌.

Airteagal 3

Cuspóirí an Chláir

1. Tá sé mar chuspóir ginearálta ag an gClár rannchuidiú le forbairt bhreise a dhéanamh ar limistéar Eorpach ceartais, atá bunaithe ar an smacht reachta, ***lena n-áirítear neamhspleáchas agus neamhchlaontacht na mbreithiúna*** ar aitheantas frithpháirteach, ar mhuinín fhrithpháirteach ***agus ar chomhar breithiúnach, agus ar an gcaoi sin an daonlathas, an smacht reachta agus na cearta bunúsacha a neartú.***

2. Tá na cuspóirí sonracha seo a leanas ag an gClár ▌:

(a) comhar breithiúnach in ábhair shibhialta agus choiriúla a éascú agus tacú leis an saghas sin comhair, agus an smacht reacht***, neamhspleáchas agus neamhchlaontacht na mbreithiúna,*** a chur chun cinn, lena n-áirítear tacú leis na hiarrachtaí chun éifeachtacht na gcóras ceartais náisiúnta a fheabhsú agus ***cinntí*** a fhorfheidhmiú ***go héifeachtach***;

(b) tacú le hoiliúint bhreithiúnach, d’fhonn cultúr coiteann dlithiúil, breithiúnach agus smachta reachta a chothú***, chomh maith le cur chun feidhme comhsheasmhach agus éifeachtach ionstraimí ábhartha dlí an Aontais i gcomhthéacs an chláir seo***

(c) rochtain éifeachtach ***agus neamh-idirdhealaitheach*** ar an gceartas a éascú do gach duine***,*** agus ar chúiteamh éifeachtach, lena n-áirítear trí mheáin leictreonacha ***(r-cheartas)***, trí nósanna imeachta sibhialta***,*** agus coiriúla éifeachtacha a chur chun cinn agus trí thacú le cearta íospartach ***uile*** na coireachta agus le cearta nós imeachta daoine atá faoi dhrochamhras agus daoine atá cúisithe in imeachtaí coiriúla, agus na cearta sin a chur chun cinn.

Airteagal 3a

Príomhshruthú

I gcur chun feidhme a ghníomhaíochtaí uile, féachfaidh an Clár le comhionannas inscne, cearta an linbh, inter alia trí cheartas a thacaíonn le gasúir, cosaint íospartaigh agus cur i bhfeidhm éifeachtach phrionsabal na gceart comhionann agus an neamh-idirdhealaithe a chur chun cinn, bunaithe ar na forais a liostaítear in Airteagal 21 den Chairt, i gcomhréir leis na teorainneacha a leagtar síos in Airteagal 51 den Chairt agus laistigh de na teorainneacha sin.

Airteagal 4

Buiséad

1. ***De réir bhrí [tagairt le nuashonrú de réir mar is iomchuí i gcomhréir leis an gcomhaontú nua idir-institiúideach] phointe 17 de Chomhaontú Idirinstitiúideach an 2 Nollaig 2013 idir Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún maidir le smacht buiséadach, maidir le comhar in ábhair bhuiséadacha agus maidir le bainistíocht fhónta airgeadais,*** is éard a bheidh san imchlúdach airgeadais do chur chun feidhme an Chláir don tréimhse 2021 – 2027***, arb ionann é agus an phríomhthagairt don údarás buiséadach le linn an nós imeachta buiséadach bliantúil,*** ná EUR ***316 000 000 i bpraghsanna 2018 (EUR 356 000 000*** i bpraghsanna reatha***)***.

2. Féadfar an méid dá dtagraítear i mír 1 a úsáid le haghaidh cúnamh teicniúil agus cúnamh riaracháin chun an Clár a chur chun feidhme, cuir i gcás gníomhaíochtaí ullmhúcháin, faireacháin, rialaithe, iniúchóireachta agus meastóireachta, lena n-áiritear córais teicneolaíochta faisnéise chorparáideacha.

2a. Déanfar an buiséad a leithdháiltear ar ghníomhaíochtaí atá nasctha le cur chun cinn an chomhionannais inscne a léiriú go bliantúil.

3. Gan dochar don Rialachán Airgeadais, féadfaidh caiteachas le haghaidh gníomhaíochtaí a eascraíonn ó thionscadail a áirítear sa chéad chlár oibre a bheith incháilithe ón 1 Eanáir 2021.

4. Féadfar acmhainní arna leithdháileadh ar Bhallstáit faoin mbainistíocht chomhroinnte a aistriú chuig an gClár, ***má iarrann*** na Ballstáit nó ***an Coimisiún*** sin. Déanfaidh an Coimisiún na hacmhainní sin a chur chun feidhme go díreach i gcomhréir le hAirteagal 62(1)(a) den Rialachán Airgeadais [redacted] . Úsáidfear na hacmhainní sin chun leas an Bhallstáit lena mbaineann a dhéanamh i gcás inar féidir é.

Airteagal 5

Tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár

Beidh an Clár oscailte do na tríú tíortha seo a leanas:

(a) Comhaltaí de Chomhlachas Saorthrádála na hEorpa (CSTE) ar comhaltaí iad den Limistéar Eorpach Eacnamaíoch (LEE), i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos sa Chomhaontú maidir le LEE;

(b) tíortha aontacha, tíortha is iarrthóirí agus iarrthóirí ionchasacha, i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta agus na téarmaí agus coinníollacha ginearálta a bhaineann le rannpháirtíocht na dtíortha sin i gcláir de chuid an Aontais arna mbunú sna comhaontuithe réime agus sna cinntí ó Chomhairlí Comhlachais lena mbaineann, nó i gcomhaontuithe eile den chineál céanna, agus i gcomhréir leis na coinníollacha sonracha a leagtar síos sna comhaontuithe idir an tAontas agus na tíortha sin;

(c) tíortha a chuimsítear faoi Bheartas Comharsanachta na hEorpa, i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta agus na téarmaí agus coinníollacha ginearálta a bhaineann le rannpháirtíocht na dtíortha sin i gcláir de chuid an Aontais arna mbunú sna comhaontuithe réime agus sna cinntí ó chomhairlí comhlachais lena mbaineann, nó i gcomhaontuithe eile den chineál céanna, agus i gcomhréir leis na coinníollacha sonracha a leagtar síos sna comhaontuithe idir an tAontas agus na tíortha sin.

(d) Tríú tíortha eile, i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos i gcomhaontú sonrach lena gcumhdaítear rannpháirtíocht an tríú tír in aon chlár de chuid an Aontais, ar choinníoll

- go n-áirithítear leis an gcomhaontú cothromaíocht i dtaca le ranníocaíochtaí agus sochair an tríu tír atá rannpháirteach sna cláir de chuid an Aontais;

- go leagtar síos leis coinníollacha rannpháirtíochta na gclár, lena n-áirítear ríomh na ranníocaíochtaí airgeadais a dhéantar le cláir aonair agus na costais riaracháin a bhaineann leo. Is éard a bheidh sna ranníocaíochtaí sin ioncam sannta i gcomhréir le hAirteagal [21(5)] [den Rialachán Airgeadais nua].

- nach dtugtar leis an gcomhaontú cumhacht chinnteoireachta don tríú tír maidir leis an gclár;

- go ráthaíonn sé cearta an Aontais bainistíocht fhónta airgeadais a áirithiú agus a leasanna airgeadais a chosaint.

Airteagal 6

Cur chun feidhme agus foirmeacha cistiúcháin ón Aontas

1. Cuirfear an Clár chun feidhme tríd an mbainistíocht dhíreach i gcomhréir leis an Rialachán Airgeadais nó tríd an mbainistíocht indíreach le comhlachtaí dá dtagraítear in Airteagal ***62***(1)(c) den Rialachán Airgeadais.

2. Féadfaidh an Clár cistiú a sholáthar ar cheann de na bealaí a leagtar síos sa Rialachán Airgeadais.

3. [Féadfaidh ranníocaíochtaí le sásra árachais fhrithpháirtigh an baol a bhaineann le gnóthú na gcistí atá dlite ag faighteoirí a chumhdach agus measfar gur ráthaíocht leordhóthanach é faoin Rialachán Airgeadais. Beidh feidhm ag na forálacha a leagtar síos in [Airteagal X de] Rialachán XXX [comharba an Rialacháin maidir leis an gCiste Ráthaíochta].

Airteagal 7

Cineálacha gníomhaíochtaí

Gníomhaíochtaí a rannchuidíonn le cuspóir sonrach a bhaint amach a shainítear in Airteagal 3, féadfaidh siad cistiú a fháil faoin Rialachán seo. Go háirithe, beidh gníomhaíochtaí atá liostaithe in Iarscríbhinn I incháilithe le haghaidh cistiúcháin.

CAIBIDIL II

DEONTAIS

Airteagal 8

Deontais

Tabharfar agus bainisteofar deontais faoin gClár i gcomhréir le Teideal VIII den Rialachán Airgeadais.

Airteagal 9

Cistiú carnach [, comhlántach] agus comhcheangailte

1. Féadfaidh gníomhaíocht a fuair ranníocaíocht faoin gClár ranníocaíocht a fháil freisin ó aon chlár eile de chuid an Aontais, lena náirítear Cistí faoi bhainistíocht chomhroinnte, ar choinníoll nach gcumhdaíonn na ranníocaíochtaí na costais chéanna. [Ní rachaidh an cistiú carnach thar chostais incháilithe iomlána na gníomhaíochta agus féadfar an tacaíocht ó chláir éagsúla de chuid an Aontais a ríomh ar bhonn *pro-rata*].

2. I gcás ina dtabharfaidh an Clár agus na Cistí faoi bhainistíocht chomhroinnte dá dtagraítear in Airteagal 1 de Rialachán (AE) [XX] [Rialachán na bhForálacha Coiteanna] tacaíocht airgeadais chomhpháirteach do ghníomhaíocht aonair, cuirfear an ghníomhaíocht sin chun feidhme de réir na rialacha a leagtar amach sa Rialachán seo, lena n-áirítear rialacha maidir le méideanna a íocadh go mícheart a ghnóthú.

3. Gníomhaíochtaí atá incháilithe faoin gClár agus a chomhlíonann na coinníollacha dá dtagraítear sa dara fomhír, féadfar iad a shainaithint d'fhonn iad a chistiú leis na Cistí

faoi bhainistíocht chomhroinnte. Sa chás sin beidh feidhm ag na rátaí cómhaoinithe agus ag na rialacha incháilitheachta dá bhforáiltear sa Rialachán seo.

Comhlíonfaidh na gníomhaíochtaí dá dtagraítear sa chéad fhomhír na coinníollacha carnacha seo a leanas:

(a) rinneadh measúnú orthu i nglao ar thograí faoin gClár;

(b) comhlíonann siad na ceanglais íosta cáilíochta a bhaineann leis an nglao sin ar thograí;

(c) ní fhéadfar iad a chistiú faoin nglao sin ar thograí de dheasca srianta buiséadacha.

Cuirfidh an t-údarás bainistíochta dá dtagraítear in Airteagal [65] de Rialachán (AE) [XX] [Rialachán na bhForálacha Coiteanna] na gníomhaíochtaí chun feidhme i gcomhréir leis na rialacha atá leagtha amach sa Rialachán sin agus déanfaidh siad rialacháin shonracha a chistiú, lena n-áirítear rialacha maidir le ceartúcháin airgeadais."

Airteagal 10

Eintitis incháilithe

1. Chomh maith leis na critéir a leagtar amach in [Airteagal 197] den Rialachán Airgeadais, beidh feidhm ag na critéir incháilitheachta a leagtar amach i mír 2 agus mír 3.

2. Tá na heintitis seo a leanas incháilithe:

(a) eintitis dhlíthiúla atá bunaithe in aon cheann de na tíortha seo a leanas:

– Ballstát nó tír nó críoch thar lear atá bainteach leis an mBallstát sin;

– tríú tír atá comhlachaithe leis an gClár;

(b) aon eintiteas dlíthiúil a bunaíodh faoi dhlí an Aontais nó aon eagraíocht idirnáisiúnta;

3. ***Leis an gClár, tacófar le*** caiteachas an ***Ghréasáin*** Eorpaigh um Oiliúint Bhreithiúnach a bhaineann lena chlár oibre buan ***agus déanfar aon deontas oibríochtúil chuige sin a dhámhachtain gan glao ar thograí i gcomhréir leis an Rialachán Airgeadais***.

CAIBIDIL III

CLÁREAGRÚ, FAIREACHÁN, MEASTÓIREACHT AGUS RIALÚ

Airteagal 11
Clár oibre

1. Is leis na cláir oibre dá dtagraítear in Airteagal 110 den Rialachán Airgeadais a chuirfear an Clár chun feidhme.

2. Glacfaidh an Coimisiún an clár oibre trí bhíthin gníomh ***tarmligthe***. Déanfar an gníomh ***tarmligthe*** sin a ghlacadh i gcomhréir leis an nós imeachta comhairleach dá dtagraítear in Airteagal ***14***.

Airteagal 12
Faireachán agus tuairisciú

1. Leagtar amach in Iarscríbhinn II na táscairí a úsáidfear le tuairisciú a dhéanamh ar dhul chun cinn an Chláir maidir le baint amach na gcuspóirí sonracha a leagtar amach in Airteagal 3.

2. Chun a áirithiú go ndéanfar measúnú éifeachtach ar dhul chun cinn an Chláir i leith a chuspóirí a bhaint amach, beidh sé de chumhacht ag an gCoimisiún gníomhartha tarmligthe a ghlacadh, i gcomhréir le hAirteagal 14, chun na forálacha maidir le creat faireacháin agus meastóireachta a fhorbairt, lena n-áirítear trí leasuithe ar Iarscríbhinn II a athbhreithniú agus comhlánú a dhéanamh ar na táscairí i gcás inar gá.

3. Leis an gcóras tuairiscithe feidhmíochta áiritheofar go mbaileofar na sonraí is gá chun faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme an chláir, go mbaileofar iad ar dhóigh atá éifeachtúil, éifeachtach agus tráthúil. Chun na críche sin, forchuirfear ceanglais chomhréireacha tuairiscithe ar fhaighteoirí cistí ón Aontas agus ar na Ballstáit.

Airteagal 13

Meastóireacht

1. Déanfar meastóireachtaí go tráthúil sa dóigh agus go bhféadfar leas a bhaint astu sa phróiseas cinnteoireachta.

2. Déanfar meastóireacht eatramhach ar an gClár a luaithe a bheidh faisnéis leordhóthanach ar fáil ar chur chun feidhme an Chláir, ach tráth nach déanaí ná ceithre bliana ó thosach chur chun feidhme an Chláir.

3. I ndeireadh chur chun feidhme an Chláir, ach tráth nach déanaí ná ceithre bliana tar éis dheireadh na tréimhse a shonraítear in Airteagal 1, déanfaidh an Coimisiún meastóireacht deiridh ar an gClár.

4. Cuirfidh an Coimisiún torthaí na meastóireachtaí chomh maith lena bharúlacha féin in iúl do Pharlaimint na hEorpa, don Chomhairle, do Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa agus do Choiste na Réigiún.

Airteagal 14

An tarmligean a fheidhmiú

1. Is faoi réir na gcoinníollacha a leagtar síos san Airteagal seo a thugtar an chumhacht don Choimisiún chun gníomhartha tarmligthe a ghlacadh.

2. Déanfar an chumhacht chun gníomhartha tarmligthe a ghlacadh dá dtagraítear in Airteagal 12 a thabhairt don Choimisiún go dtí an 31 Nollaig 2027.

3. Féadfaidh Parlaimint na hEorpa nó an Chomhairle tarmligean na cumhachta dá dtagraítear in Airteagal 12 a chúlghairm aon tráth. Déanfaidh cinneadh chun cúlghairm a dhéanamh deireadh a chur le tarmligean na cumhachta atá sonraithe sa chinneadh sin. Gabhfaidh éifeacht leis an lá tar éis fhoilsiú an chinnidh in *Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh* nó ar dháta is déanaí a shonrófar sa chinneadh. Ní dhéanfaidh sé difear do bhailíocht aon ghníomhartha tarmligthe atá i bhfeidhm cheana.

4. Roimh dó gníomh tarmligthe a ghlacadh, rachaidh an Coimisiún i mbun comhairliúchán le saineolaithe arna n-ainmniú ag gach Ballstát i gcomhréir leis na prionsabail a leagtar

síos i gComhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr.

5. A luaithe a ghlacfaidh sé gníomh tarmligthe, tabharfaidh an Coimisiún fógra, an tráth céanna, do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle faoi.

6. Tiocfaidh gníomh tarmligthe a ghlactar de bhun Airteagal 12 i bhfeidhm mura mbeidh aon agóid curtha in iúl ag Parlaimint na hEorpa ná ag an gComhairle laistigh de thréimhse dhá mhí tar éis fógra faoin ngníomh sin a thabhairt do Pharlaimint na hEorpa agus don Chomhairle nó más rud é, roimh dhul in éag na tréimhse sin, go mbeidh Parlaimint na hEorpa agus an Chomhairle araon tar éis a chur in iúl don Choimisiún nach ndéanfaidh siad aon agóid. Déanfar an tréimhse sin a fhadú dhá mhí ar thionscnamh Pharlaimint na hEorpa nó na Comhairle.

Airteagal 15
Leasanna airgeadais an Aontais a chosaint

I gcás ina mbeidh tríú tír rannpháirteach sa Chlár de thoradh cinneadh arna dhéanamh faoi chomhaontú idirnáisiúnta nó de bhua aon ionstraim dlí eile, tabharfaidh an tríú tír na cearta agus an rochtain is gá don oifigeach údarúcháin atá freagrach, don Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) agus do Chúirt Iniúchóirí na hEorpa chun go bhféadfaidh gach ceann díobh a gcuid inniúlachtaí féin a fheidhmiú ar dhóigh chuimsitheach. I gcás OLAF, áireofar i measc na gceart sin an ceart chun imscrúduithe a dhéanamh, lena n-áirítear seiceálacha ar an láthair agus cigireachtaí, dá bhforáiltear i Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle maidir le himscrúduithe arna seoladh ag an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF).

CAIBIDIL IV
FORÁLACHA IDIRTHRÉIMHSEACHA AGUS CRÍOCHNAITHEACHA

Airteagal 16
Faisnéis, cumarsáid agus poiblíocht

1. Tabharfaidh faighteoirí cistithe ón Aontas aitheantas d'fhoinse an chistithe ón Aontas agus áiritheoidh siad infheictheacht an chistithe (go háirithe nuair a bhíonn na gníomhaíochtaí agus a dtorthaí á bpoibliú) trí fhaisnéis spriocdhírithe atá comhleanúnach, éifeachtach agus comhréireach a sholáthar do shainghrúpaí éagsúla, lena n-áirítear na meáin agus an pobal.

2. Cuirfidh an Coimisiún chun feidhme gníomhaíochtaí faisnéise agus cumarsáide a bhaineann leis an gClár, agus a bhaineann le gníomhaíochtaí agus torthaí an Chláir. Leis na hacmhainní airgeadais arna leithdháileadh ar an gClár, rannchuideofar le cumarsáid chorparáideach thosaíochtaí polaitiúla an Aontais freisin, a fhad a bhaineann siad sin leis na cuspóirí dá dtagraítear in Airteagal 3.

Airteagal 17
Nós imeachta coiste

1. Tabharfaidh coiste cúnamh don Choimisiún. Beidh an coiste sin ina choiste de réir bhrí Rialachán (AE) Uimh. 182/2011, ***agus cuideoidh eagraíochtaí ábhartha na sochaí sibhialta agus eagraíochtaí ábhartha um chearta an duine leis an gcoiste***. ***Déanfar cothromaíocht inscne agus ionadaíocht iomchuí mionlach agus grúpaí eisiata eile ar an gCoiste a choimirciú.***

2. I gcás ina ndéanfar tagairt don mhír seo, beidh feidhm ag Airteagal 4 de Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.

Airteagal 18

Aisghairm

Aisghairtear Rialachán (AE) Uimh. 1382/2013, le héifeacht ón 1 Eanáir 2021.

Airteagal 19

Forálacha idirthréimhseacha

1. Ní dhéanfaidh an Rialachán seo difear do leanúnachas ná do mhodhnú na ngníomhaíochtaí lena mbaineann, faoi Rialachán Uimh. 1382/2013, a mbeidh feidhm aige maidir leis na gníomhaíochtaí sin go dtí go gcuirfear i gcrích iad.

2. Féadfaidh imchlúdach airgeadais an Chláir na speansais theicniúla agus riaracháin is gá a chumhdach chun an t-aistriú idir an Clár agus na bearta arna nglacadh faoina réamhtheachtaí, Rialachán (AE) Uimh. 1382/2013 a áirithiú freisin.

3. Más gá, féadfar leithreasuithe a iontráil sa bhuiséad tar éis 2027 chun na speansais dá bhforáiltear in Airteagal 4(2) a chumhdach, ionas go mbeifear in ann na gníomhaíochtaí nach mbeidh curtha i gcrích faoin 31 Nollaig 2027 a bhainistiú.

Airteagal 20

Teacht i bhfeidhm

Tiocfaidh an Rialachán seo i bhfeidhm an fichiú lá tar éis lá a fhoilsithe in *Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh*.

Beidh an Rialachán seo ina cheangal go huile agus go hiomlán agus beidh sé infheidhme go díreach sna Ballstáit i gcomhréir leis na Conarthaí.

Arna dhéanamh in/sa ...,

Thar ceann Pharlaimint na hEorpa	*Thar ceann na Comhairle*
An tUachtarán	*An tUachtarán*

IARSCRÍBHINN I

Gníomhaíochtaí an chláir

Déanfar cuspóirí ***ginearálta agus*** sonracha an Chláir ***a leagtar amach*** in Airteagal 3 ▌ a shaothrú go háirithe trí ***thacaíocht a thabhairt*** do na gníomhaíochtaí a leanas:

1. múscailt feasachta, faisnéis a scaipeadh chun eolas a fheabhsú ar bheartais an Aontais agus ar dhlí an Aontais lena n-áirítear dlí substainteach agus dlí nós imeachta, ionstraimí comhair bhreithiúnaigh, cásdlí ábhartha Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, agus dlí comparáideach agus caighdeáin Eorpacha agus idirnáisiúnta***, lena n-áirítear tuiscint ar idirghníomhaíocht idir réimsí dlí éagsúla***;

2. foghlaim fhrithpháirteach trí dhea-chleachtais a mhalartú i measc na ngeallsealbhóirí***,*** chun feabhas a chur ar an eolas agus ar an tuiscint fhrithpháirteach ar an dlí sibhialta agus ar an dlí choiriúil agus ar chórais dhlíthiúla agus bhreithiúnacha na mBallstát, lena n-áirítear an smacht reachta ***agus rochtain ar cheartas, agus trí*** fheabhas a chur ar mhuinín fhrithpháirteach;

3. gníomhaíochtaí anailíse agus faireacháin[1] chun feabhas a chur ar an eolas agus ar an tuiscint ar na constaicí a d'fhéadfadh a bheith ar dhea-fheidhmiú an limistéir Eorpaigh cheartais agus chun cur chun feidhme dhlí an Aontais agus beartais sna Ballstáit a fheabhsú;

4. geallsealbhóirí ábhartha a chur faoi oiliúint chun eolas ar bheartais an Aontais ***agus ar dhlí*** an Aontais a fheabhsú***,*** lena n-áirítear *inter alia* an dlí substainteach agus an dlí nós imeachta, ***cearta bunúsacha,*** úsáid ionstraimí comhair bhreithiúnaigh an ***Aontais***, cás-dlí ábhartha Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, an dlítheangeolaíocht agus an dlí comparáideach.

5. forbairt agus cothabháil a dhéanamh ar uirlisí Theicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide (TFC) ***agus ar r-cheartas chomh maith agus príobháideacht cuntais***

1 Áirítear ar na gníomhaíochtaí sin, mar shampla, bailiú sonraí agus staidrimh; forbairt modheolaíochtaí coiteanna agus, i gcás inarb iomchuí, táscairí nó tagarmharcanna; staidéir, taighde, anailísí agus suirbhéanna; meastóireachtaí; measúnú tionchair; forbairt agus foilsiú treoracha, tuarascálacha agus ábhair oideachais.

agus cosaint sonraí á gcur san áireamh chun feabhas a chur ar éifeachtúlacht córas breithiúnach agus ar an gcomhar eatarthu trí bhíthin teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide, lena n-áirítear trí idir-inoibritheacht trasteorann córas agus feidhmeanna;

6. forbairt acmhainneachta a dhéanamh ar líonraí tábhachtacha ar an leibhéal Eorpach agus ar líonraí breithiúnacha Eorpacha, lena n-áirítear líonraí arna mbunú le dlí an Aontais chun cur i bhfeidhm agus forfheidhmiú éifeachtach dhlí an Aontais a áirithiú, chun dlí an Aontais, spriocanna beartais agus straitéisí i réimsí an chláir a chur chun cinn agus a fhorbairt tuilleadh sna réimsí a chumhdaítear leis an gClár ▌;

6a. tacú le heagraíochtaí na sochaí sibhialta agus geallsealbhóirí neamhbhrabúsacha atá gníomhach i réimsí an Chláir a n-acmhainneacht chun freagairt agus chun moladh a fheabhsú chomh maith le rochtain leormhaith a áirithiú do gach saoránach ar a seirbhísí agus ar a ngníomhaíochtaí comhairleoireachta agus tacaíochta, agus rannchuideofar freisin, sa chaoi sin, leis an daonlathas, leis an smacht reachta agus le cearta bunúsacha.

7. eolas ar an gclár, chomh maith le scaipeadh, inaistritheacht ***agus trédhearcacht*** a thorthaí a fheabhsú agus for-rochtain saoránach a chothú, lena n-áirítear ***fóraim le haghaidh díospóireacht a eagrú do gheallsealbóirí***.

IARSCRÍBHINN II

Táscairí

Déanfar faireachán ar an gClár ar bhonn sraith táscairí atá beartaithe tomhas a dhéanamh ar a mhéid atá cuspóirí ginearálta agus sonracha an Chláir bainte amach agus d'fhonn na hualaí agus na costais riaracháin a íoslaghdú. Chun na críche sin, ***fad is a urramófar cearta a bhaineann le príobháideachas agus le cosaint sonraí,*** baileofar sonraí maidir leis an tsraith seo a leanas de tháscairí fíorthábhachtacha:

Líon comhaltaí na mbreithiúna agus na foirne breithiúnaí a ghlac páirt i ngníomhaíochtaí oiliúna (lena n-áirítear malartuithe foirne, cuairteanna staidéir, ceardlanna agus seimineáir) arna gcistiú ag an gClár, lena n-áirítear deontas oibriúcháin an GEOB
Líon eagraíochtaí na sochaí sibhialta a fhaigheann tacaíocht ón gClár
Líon na malartuithe faisnéise sa Chóras Faisnéise Eorpach um Thaifid Choiriúla (ECRIS)
Líon na n-amas ar thairseach an r-Cheartais / ar na leathanaigh a thugann aghaidh ar an ngá atá le faisnéis maidir le cásanna sibhialta ***agus cóiriúla*** trasteorann
Líon na ndaoine, ***de réir cuspóir sonrach*** a thairbhigh ó na gníomhaíochtaí a leanas: (i) foghlaim fhrithpháirteach agus malartú gníomhaíochtaí dea-chleachtas; (ii) gníomhaíochtaí ar mhaithe le múscailt feasachta, le faisnéis agus le scaipeadh na faisnéise

Déanfar sonraí aonair a mhiondealú de réir inscne i gcás inar féidir; beidh na meastóireachtaí idirthréimhseacha agus deiridh dírithe ar gach ceann de na cuspóirí sonracha agus áirítear orthu gné comhionannas inscne agus déanfar measúnú ar thionchair ar chomhionannas inscne.

____